

Araştırma Makalesi / Research Article

A Detailed Analysis of Idioms in Sevim Ak's Stories

Sevim Ak Öykülerindeki Deyimler Üzerine Bir İnceleme

Sevgen Özbaşı*

Geliş / Received: 24.10.2019

Kabul / Accepted: 25.03.2020

ABSTRACT: Culture and vocabulary are among the fundamental elements of the identity of a language. The culture reflects itself in the nature of the words, and therefore in the language. The changes in the vocabulary of a language display themselves in the culture in return. An investigation into these reflections can yield valuable insights regarding changes in a language over time as well as the syntactic features of a language and cultural values. Vocabulary of a language encompasses many linguistic elements such as proverbs, idioms, reduplications. These elements reveal themselves most vividly in spoken and written cultural productions. Analyzing these lexical units in literary works written both for children and adults may allow us identify the level and structure of the language, the use of lexical elements, and cultural values. To this end, this particular study aims to examine the idioms employed in the stories by Sevim Ak as well as analyze their semantic values for the text. For the analyses of the lexical elements, idioms were specifically chosen because they are widely used both in daily life and other areas and they suggest clues for linguistic and cultural elements. This study is a descriptive study in which 19 stories by Sevim Ak and idioms used in these stories were found. The findings revealed that the author utilized idioms to a great extent, therefore, contributed to its originality and semantic richness. Moreover, they were found to be useful in developing children's vocabulary knowledge and enhance their conceptual understanding.

Keywords: Sevim Ak, children's literature, stories, idioms.

ÖZ: Bir dilin kimliğini oluşturan unsurlar arasında kültür ve söz varlığı gelir. Kültürün izleri söz varlığına, söz varlığındaki değişimler de kültüre yansır. Bu yansımalar incelenerek tarihî süreç içerisinde dilde gerçekleşen değişimler, dilin yapısal özellikleri ve toplumun kültürel değerleri ortaya konabilir. Dili oluşturan söz varlığının kapsamında atasözü, deyim ikileme gibi pek çok dilsel yapı yer alır. Bu yapılar kendini en uygun şekilde sözlü ve yazılı kültür ürünlerinde gösterir. Edebiyat eserlerindeki söz varlığı incelenerek kullanılan dilin düzeyi, dilin yapısı, söz varlığı öğelerinden yararlanıp yararlanılmadığı, kültürel değerlere yer verilip verilmediği gibi durumlar tespit edilebilir. Bu çalışmanın amacı da Türk çocuk edebiyatı yazarlarından Sevim Ak'ın öykülerinde bulunan deyimleri belirlemek; bunların metne sağladığı anlamsal katkıları değerlendirmektir. Kullanım alanının daha geniş olması, günlük yaşamda daha çok yer alması, dil-kültür yapımızla ilgili birçok ipucu sunması bakımından deyimler tercih edilmiştir. Çalışma tarama yönteminin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Ak'ın 19 öykü kitabı taranarak bunlarda bulunan deyimler saptanmıştır. Bu deyimlerin öykülere kattığı anlamsal değerler yorumlanmıştır. Sonuç olarak yazarın öykülerinde deyimlerden geniş ölçüde yararlandığı; böylelikle anlatımını zenginleştirip özgünleştirdiği; hedef kitlenin sözcük dağarcığı ve kavram dünyasını genişletebilecek nitelik taşıdığı söylenebilir.

Anahtar sözcükler: Sevim Ak, çocuk edebiyatı, öykü, deyim.

* Arş. Gör., Başkent Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, sozbasi@baskent.edu.tr

Giriş

Düşünme, öğrenme-öğretme, anlama-anlatma, kuşaklar arasında bağ kurmaya yarayan; kültürel yapıdan etkilenen ve kültürü etkileyen en önemli iletişim aracı dildir. Kavcar (1999:141) dili “millî kültürün temel öğelerinin başında gelir ve insanları birbirine yaklaştıran en önemli araçtır. Bir toplumda sözlü ve yazılı anlaşma aracı, aynı zamanda düşünme aracı” şeklinde tanımlamıştır. Gencan (2007:25) ise dil tanımını “Duygu, düşünce ve dileklerimizi anlatmaya yarayan imlerin -daha çok, ses imlerinin- hepsine birden dil denir” biçiminde tanımlamış, “Dil; insanca yaşamının, düşüncenin, buluş ve yaratış yeteneklerimizin anasıdır. Düşüncenin aynasıdır, ulusal varlığın da temelidir.” diye eklemiştir. Aksoy (1975:11) ise dile yönelik şunları belirtmiştir:

Dil insanların düşünürülüğünden doğmuş; doğduktan sonra da düşüncelerin yaratıcısı olmuştur. Bilgilerimizi, öğrenimimizi, başkalarının düşüncelerini dil yoluyla elde ederiz. Kendi düşüncelerimiz de kafamızın içinde çalışan dilin yardımıyla oluşur, olgunlaşır. Sanki içimizden konuşarak, sessiz bir dili kullanarak düşünür, yeni yeni düşüncelere ulaşırız. Ulaştığımız yeni düşünceleri de yine dil biçiminde ortaya koyar, onları başkalarına ulaştırırız. Böylece sürekli olarak düşünce dili, dil de düşünceyi geliştirir durur.

Dil, canlı bir toplumsal varlık olmasından dolayı, toplumdaki insanlar arasında ortak bilinç oluşturur ve zengin bir kültür birikimi içerir. Bir ulus geçmişten bugüne uzanan dönemlerdeki tüm değer, inanç, yaşam ve kültür öğelerini dille, dilin yazıya geçirilmiş biçimi olan yazılı kültür ürünleriyle aktarmış ve aktaracaktır.

Söz varlığı, o dili oluşturan öğelerin/dilsel yapıların tümüdür. Aksan’a (2006) göre söz varlığı, dilin kendi öğelerinden oluşan temel söz varlığı; bilim, teknik, sanat alanlarına ilişkin terimlerden; her dilde belli bir durumu, olayı, insanların tutum ve davranışlarını belirlemek üzere birden çok sözcükle anlatım bulan deyimlerden; bir ulusun bilgeliğini, yaşam deneyimlerini yansıtan ve kuşaktan kuşağa aktarılan atasözlerinden; çeşitli anlatım kalıplarından, yabancı dillerden gelme öğelerden, insanların toplumsal yaşamda belli bir kültürün ürünü olarak kullandıkları ilişki sözlerinden; kalıplaşarak dilden dile geçen kalıplaşmış sözlerden; dile büyük bir anlatım gücü kazandıran ikilemelerden ve kalıplaşmış birtakım özdeyişlerden oluşur.

Bir toplumun yaşam biçimiyle birlikte dinsel inançları, hangi uluslarla ne ölçüde ilişki kurmuş olduğu, nelere değer verdiği, nükteye olan eğilimi söz varlığının incelenmesiyle ortaya çıkar. Aksan (1975:424-430), bir dilin söz varlığının belirlenmesinin önemine ilişkin şunları ifade etmiştir:

Kuşaktan kuşağa, kişiden kişiye aktarılan söz varlığı, aynı zamanda dilin toplumla en yakından ilişkili yönü olarak bir ulusun kültürünün aynası niteliğini taşır; bu açıdan en değerli inceleme gerecidir... Bir dilin söz varlığının incelenmesi, o dili konuşan toplumun ‘maddi ve manevi kültür’ü üzerinde bize en inandırıcı tanıkları getirir. O ulusun yaşayış biçimi, inançları, gelenekleri, toplumda önem verilen kavramlar ve tarih boyunca ortaya çıkan çeşitli değişmeler, o toplumun birçok niteliği söz varlığında kendini belli eder. Hatta üzerinde hiçbir bilgimiz olmayan, görmediğimiz, tanımadığımız bir ülkenin dilini kitaplardan ya da bir kimseden, iyi öğrenme olanağımızın bulunduğunu varsayarsak yalnızca dil aracılığıyla o ülkede yaşayan ulusun kültürünü ana çizgileriyle inceleyip öğrenebileceğimizi söyleyebiliriz.

Ulusal ve evrensel değerlerin aktarımında en etkili araç olan dilin söz varlığının, konuşulduğu toplumun kültürel yapısına ilişkin önemli izler taşıdığı gerçeği yadsınamaz. Her toplumun insanı, doğayı, olayları kendine özgü anlayış-anlatış biçimi vardır. Bu

biçimin yansıdığı dil de anadildir. Anadili, bireyin doğuştan getirdiği yeti ile başlangıçta annesinden ve yakın aile çevresinden edindiği, daha sonra ilişkide bulunduğu çevrelerde geliştirdiği, bilinçaltında yer alan ve toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (TÜBA, 2011). Aksan (1975:425) anadili kavramına ilişkin şunları vurgulamıştır:

Bu dil türünü adlandırırken “ana” kavramından yararlanılmış olması boşuna değildir. Çünkü, eğer özenle izlenecek olursa –olağanüstü durumlar dışında, özellikle başlangıçta- çocuğun bütün incelikleriyle annesinin dilini kapıldığı görülür. Ses dizgesi ve anlatım yolu özellikleri, olağan durumlarda annenin dilinden kalıp olarak alınır. Çocuğun yakınında bulunan başka kimseler de onu dil bakımından –aynı ölçüde olmamak üzere- etkiler. Çocuğun çevresi genişledikçe, değişik kimselerle ilişkileri arttıkça başkalarının etkisi de fazlalaşır. Doğaldır ki annesi bulunmayan ya da kimsesizler yurdunda büyüyen çocuğun anadili, ona yakın olan kişilerin, özellikle zamanını birlikte geçirdiği öteki çocukların dilidir. Çok küçük yaşta başlayarak ailesinden uzakta yetişenlerin anadilleri, yetiştikleri çevrenin dilidir. Japonya’da yetiştirilen Fransız bir çocuğun anadili Japoncadır.

Söz varlığında önemli yer tutan, ulusun kültürel yapısını yansıtan, o ulusla ilgili değerli bilgiler sunan dilsel öğelerin başında deyimler gelmektedir. Aksoy (1988:52) *Deyimler Sözlüğü’nde* “Bir kavramı, bir durumu ya çekici bir anlatımla ya da özel bir yapı içinde belirten ve çoğunun gerçek anlamlarından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluğu ya da tümce.” olarak tanımlamıştır. Aslan ise (2017:58) daha özlü bir belirlemeyle deyimleri şöyle açıklamıştır:

Birden çok sözcüğün bir araya gelerek farklı bir anlam oluşturduğu özgün kalıplardır. Anlatımı akıcı, güzel, eğlenceli ve çekici kılarlar. İçinden çıktığı toplum tarafından benimsenerek yaşam bulmuşlardır ve yine içinden çıktıkları toplumu yansıtan kısa ve özlü sözlerdir. Bir olayı, duyguyu ya da durumu etkili biçimde dile getirmek amacıyla günlük yaşamda sıklıkla başvurulan önemli anlatım kalıplarıdır. Anlatımı güçlendirmek ve pekiştirmek amacıyla yine sıklıkla kullanılan ikilemeler de önemli söz varlığı öğelerindedir.

Subaşı (1988), deyim konusuna dilbilimsel bir bakış açısıyla yaklaşmış ve deyimlerin dilin yaratıcılık özelliğinin en güzel örnekleri olduğunu aktarmıştır. Sözdizimi açısından birbirine koşut olan tümcelerin, anlambilimsel olarak eşdeğer olmadığı üzerinde durmuştur. Bunu açıklamak için “Adam, öküz altında buzağı arıyor.” ve “Adam, evin içinde anahtarını arıyor.” tümcelerini ele alarak anlambilim açısından aynı değerde olmadıklarını belirtmiştir. Subaşı (1988) deyimlerin bir deyimleşme derecesi gösterdiğini; ‘pire için yorgan yakmak’, ‘adam olmak’, ‘adama dönmek’ deyimlerinin derecelerinin aynı olmadığını vurgulamıştır. Deyimleri birinci dereceden deyimler, ikinci dereceden deyimler ve üçüncü dereceden deyimler olarak üçe ayırmıştır. *Aba altından değnek göstermek; aşağı tükürsen sakal, yukarı tükürsen bıyık; ağzı süt kokmak; ateşe vursam duman vermez; çetin ceviz; çevir kazı yanmasın* gibi deyimleri, deyim tanımlarına tam olarak uydukları için birinci dereceden deyim olarak nitelendirmiş; *ağzını bozmak, adam olmak, başa geçmek, adam etmek* gibi deyimleri göstergelerinden biri yan anlamlı olduğu için ikinci dereceden deyimler olarak ele almıştır. Deyimleşmenin zayıf olduğu ve deyimlerin genel yapısına uymayan *adamına düşmek, adam yerine koymak, başına ekşimek, ters düşmek, dar kafalı* gibi deyimleri üçüncü dereceden deyimler olarak değerlendirmiştir. Subaşı (1988) Türkçedeki deyimleri, tamamıyla göndergesel anlamlı göstergeleri içeren (birinci dereceden), yan anlamlı ve göndergesel anlamlı göstergeleri içeren (ikinci dereceden) ve yalnızca yan anlamlı göstergeleri içeren (üçüncü dereceden) deyimler olarak üç gruba ayırmış; deyim olmayan yapıların ‘etmek’, ‘olmak’, ‘yapmak’ gibi yardımcı eylemlerle

kurulmuş birleşik eylem yapıları olarak düşünülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Deyimlerle ilgili, deyimî oluşturan sözcükler değiştirilemez yargısı hâkim olsa da Güney (1971) Türkçedeki deyimlerin kalıplaşmış olmakla birlikte, bu kalıpların tamamen donmuş sayılmadığını; çekime girebilen deyimlerin zamirlerinin değiştiğini belirtmiştir.

Yazınsal yapıtlar, anadilinin en yetkin kullanım olanaklarını, yapısını, incelik, güzellik ve anlatım gücünü gösterir; bu kullanımların en özgün, özenli ve gelişmiş hâlini yansıtır. Bu nedenle yazınsal yapıtlardaki söz varlığı öğelerinin saptanması, incelenen dilin özgün yanlarını ortaya çıkarmak; söz varlığı öğelerini belirlemek; dile yeni öğeler eklemek; toplumun kültürel kimliğini ortaya koymak açısından gereklidir (Lüle Mert, 2009; Aslan, 2013). Dil öğretimi için ‘çocuk gerçekliği’ ve ‘çocuğa görelilik’ ilkesine uygun ve anadilinin söz varlığı yeterince yansıtılabilen metinler kullanılmalıdır. Bu kapsamda, çocuk edebiyatı ürünleri önemli ve baş kaynaklardır. Bunların dilimizin söz varlığını yansıtmaya gücü bağlamında incelenmesi gerekir. Türk çocuk edebiyatı alanında birçok ödül kazanan ve dünya çocuk edebiyatının en saygın ödüllerine aday gösterilen; yapıtları yurtdışında da ilgi görerek çeşitli dillere çevrilen; Türkiye’de önde gelen yayınevleri tarafından sürekli tekrar baskıları yapılan otuz dokuz kitabı, çağdaş Türk çocuk edebiyatımıza kazandırarak üretken yazarlar arasında yerini alan Sevim Ak’ın yapıtlarını Türkçenin söz varlığını yansıtmaya başarısı bakımından ele almak önemli görülmüştür. Bu nedenle çalışmanın amacı, ‘Sevim Ak’ın öykü kitaplarında deyimlere yer verilmiş midir?’ sorusu doğrultusunda, yazarın öykülerini Türkçenin söz varlığı içerisinde geniş yer kaplayan deyimler açısından incelemek ve değerlendirmektir.

Alanyazın tarandığında söz varlığı üzerine yapılmış çok sayıda çalışmayla karşılaşılmaktadır (Yazıcı Okuyan, 2006; Hasırcı, 2008; Mangır, 2009; Sancı Uzun, 2010; Öztürk, 2013; Özcan, 2018; Çavdar, 2018). Edebiyat yapıtları üzerinde söz varlığı çalışmalarının da arttığı görülmektedir. Bunlar arasında çocuk edebiyatı yapıtlarındaki söz varlığını belirlemeye yönelik çalışmalara da -sayısı daha az da olsa- rastlanmaktadır (Baş, 2006; Lüle Mert, 2009; Sever ve Karagül, 2014; Özdemir Mete, 2016; Özbaşı, 2016; Aslan, 2017; Yıldırım Bilgen, 2017; Kaçmaz, 2018; Uslupehlivan, 2018; Anaz, 2018; Fidan, 2019). Çalışmaların ortak sonuçları arasında, yapıtlarda en sık kullanılan söz varlığı öğelerinin deyim ve ikilemeler olduğu yer almaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, kurgusal bir yapı üzerinde tarama yönteminin kullanıldığı betimsel bir araştırmadır. Var olan durumu, var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bu yaklaşımda tarama yöntemi kullanılarak Sevim Ak’ın öykü kitaplarının dilsel bütünlüğü içinde yer alan deyimler incelenmiştir. Araştırmanın veri kaynağını Sevim Ak’ın tüm öykü kitapları (19 kitap) oluşturmaktadır. Veriler, alanyazın taraması ve yazarın kitaplarındaki deyimlerin incelemesiyle ortaya konması sonucu elde edilmiştir. Araştırmanın kapsamını oluşturan tüm yapıtlar incelenerek kullanılan deyimler belirlenmiştir. Her bir kitapta kullanılan deyimler sayıları ve sayfa numaraları belirtilerek çizelgeler biçiminde gösterilmiştir. Deyimler belirlenirken Ömer Asım Aksoy’un *Deyimler Sözlüğü* ve Muhittin Bilgin’in *Tanıklarıyla Deyimler Sözlüğü*’ne başvurulmuştur.

Bulgular

İncelenen 19 öykü kitabında toplam 434 deyim saptanmıştır.¹ Her bir kitapta kullanılan deyimler alfabetik sıraya göre dizilerek çizelgelerde belirtilmiştir. Öykülerde yer alan deyimlerin toplam sayısı belirlenirken yinelenen deyimler dikkate alınmamıştır. Deyimlere ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Deyimlere İlişkin Bulgular

Kitap Adı	Deyimler	
Bir Tanışma Öyküsü (10 deyim)	ağzı sulanmak (s.21) allak bullak olmak (s.34) az kalsın (s.15) başı dönmek(s.34) başına bir hal gelmek (s.37)	eli çabuk olmak (s.9) gözüne çarpmak (s.7) hapı yutmak (s.9) içine kurt düşmek (s.11) yerinde duramamak (s.21)
Küçük Sırlar (12 deyim)	aklına esmek (s. 10) aklından geçmek (s. 25) aklını kaçırmak (s. 14) aksi şeytan (s. 8) can atmak (s. 25) canı sıkılmak (s. 10)	gözleri kaymak (s. 4) hayal kırıklığına uğramak (s. 8) iç geçirmek (s. 7) kafa karıştırmak (s. 13) nefesi kesilmek (s. 10) yüz yüze bakmak (s. 9)
Anahtar Öyküler (31 deyim)	ağzı açık kalmak (s. 54) ağzından baklayı çıkarmak (s. 19) ağzından dökülmek (s. 11) aklı almamak (s. 7) aklına gelmek (s. 56) aklına koymak (s. 13) aklından geçirmek (s. 10) başına gelmek (s. 7) burnundan solumak (s. 49) burun buruna gelmek (s. 18) can atmak (s. 6) canı sıkılmak (s. 19) damarı tutmak (s. 47) diline pelesenk etmek (s. 5) diyecek yok (s. 25) dört gözle beklemek (s. 27)	eser kalmamak (s. 40) göz hapsine almak (s. 27) gözüne çarpmak (s. 31) gözünü dikmek (s. 6) iç çekmek (s. 49) içinden geçirmek (s. 71) in cin top oynamak (s. 31) keyif sürmek (s. 51) küçük dilini yutmak (s. 30) kül yutmamak (s. 18) surat asmak (s. 51) tuttuğu altın olsun (s. 6) yüreği hop etmek (s. 70) yüz vermek (s. 64) yüzünü güldürmek (s. 14)
Karşı Pencere (39 deyim)	aklına esmek (s. 91) aklına gelmek (s. 10) alıp başını gitmek (s. 23) az kalsın (s. 12) başına gelmek (s. 83) başına üşüşmek (s. 32) başının altından çıkmak (s. 49) benden günah gitti (s. 91) canı sıkılmak (s. 62) dünya başına yıkılmak (s. 14) eli ayağına dolanmak (s. 53) göz atmak (s. 44) göz gözü görmemek (s. 98) göz ucuyla bakmak (s. 57) göze almak (s. 79)	hangi akla hizmet (s. 62) içi sıkılmak (s. 10) iki büklüm olmak (s. 57) istifini bozmamak (s. 38) işi başından aşkın olmak (s. 37) işine gelmek (s. 44) işten bile değil (s. 78) kendinden geçmek (s. 12) kendini tutmak (s. 41) kıyamet koparmak (s. 14) kulak vermek (s. 23) on parmağında on marifet (s. 50) soluğu bir yerde almak (s. 34) surat asmak (s. 34) üstesinden gelmek (s. 108)

¹ Toplam sayı belirlenirken her deyim bir kere sayılmış, yinelenen deyimler dikkate alınmamıştır.

	gözlerini fal taşı gibi açmak (s. 55) gözlerini kaçırmak (s. 86) gözü dolmak (s. 26) gözünden uyku akmak (s. 22) gözüne çarpmak (s. 35)	yakasını bırakmamak (s. 66) yolunu tutmak (s. 32) yüreği ağzına gelmek (s. 46) yüzüne gözüne bulaştırmak (s. 55)
Mahalle Sineması (40 deyim)	ağzı kulaklarına varmak (s. 39) ağzını bıçak açmamak (s. 27) aklına gelmek (s. 34) aklında tutmak (s. 89) aklından çıkmak (s.63) aklından geçmek (s. 76) aklının ucundan bile geçirmemek (s. 58) ana baba gününe dönmek (s.33) avazı çıktığı kadar bağırarak (s. 86) baş eğmek (s. 9) başına dert olmak (s. 54) başına gelmek (s. 45) başına üşüşmek (s. 69) boyunun ölçüsünü almak (s. 27) canı sıkılmak (s. 59) çenesi düşmek (s. 51) çıkarcı bulmak (s. 20) damdan düşer gibi (s. 39) deliye dönmek (s. 83) dört dönmek (s. 20)	göz atmak (s. 17) gözden kaçırmak (s. 44) gözlerini ayırmamak (s. 40) gözlerini fal taşı gibi açmak (s. 69) gözü takılmak (s. 77) gözünden kaçmak (s. 16) gözünü dikmek (s. 22) her kafadan bir ses çıkmak (s. 36) içinden gelmek (s. 52) kendini alamamak (s. 17) kendini tutamamak (s. 12) nefesi kesilmek (s. 62) neşesi kaçmak (s. 86) sözünün eri (s. 91) telaşa düşmek (s. 94) tüyleri diken diken olmak (s. 55) tüyleri ürpermek (s. 44) yakasını bırakmamak (s. 12) yüz yüze gelmek (s. 59) yüzünü asmak (s. 91)
Uçurtmam Bulut Şimdi (44 deyim)	ağzında gevelemek (s. 9) aklına gelmek (s. 19) aklından geçirmek (s. 83) alıp başını gitmek (s. 81) ateş püskürmek (s. 19) avazı çıktığı kadar bağırarak (s. 16) az kalsın (s. 30) başı belaya girmek (s. 56) başına gelmek (s. 42) başına iş gelmek (s. 70) başına üşüşmek (s. 54) başını döndürmek (s. 13) burun buruna gelmek (s. 83) can çekişmek (s. 65) canı istemek (s. 21) dudak bükmek (s. 74) el etek çekilmek (s. 65) elini çabuk tutmak (s. 40) eser yok (s. 78) gönül almak (s. 55) göz gezdirmek (s. 45) göz gözü görmemek (s. 34)	gözden geçirmek (s. 66) göze almak (s. 66) gözüne çarpmak (s. 45) gözüne takılmak (s. 31) içi açılmak (s. 14) içinden gelmek (s. 23) içine doğmak (s. 70) kafası karışmak (s. 11) kan ter içinde kalmak (s. 84) kendini tutamamak (s. 26) keyfi kaçmak (s. 23) nefes nefese kalmak (s. 83) neşesi kaçmak (s. 61) soluğu bir yerde almak (s. 42) su götürmemek (s. 42) surat asmak (s. 14) üstüme iyilik sağlık (s. 54) yola gelmek (s. 18) yüz vermek (s. 60) yüzü gülmek (s. 19) yüzüne gözüne bulaştırmak (s. 14) yüzünü ekşitmek (s. 49)
Toto'nun Sınıfı (45 deyim)	ağızdan ağza dolaşmak (s. 11) ağzı kulaklarına varmak (s. 12) ağızından dökülmek (s. 87) akıl etmek (s.81) akıl sır ermemek (s. 74) aklı bir karış havada olmak (s. 34) aklına gelmek (s. 66)	gözüne kestirmek (s. 63) gözünü alamamak (s. 31) havada kalmak (s. 69) içi içini yemek (s. 100) içinden geçmek (s. 85) içine limon sıkmak (s. 100) içini kemirmek (s. 61)

	<p>aralarından su sızmamak (s. 40) beşlik simit gibi (s. 29) bir çuval inciri berbat etmek (s. 27) bire bin katmak (s. 20) burun buruna gelmek (s. 44) canı çekmek (s. 35) canı sıkılmak (s. 101) dört dönmek (s. 56) dünden hazır olmak (s. 56) eli ayağına dolanmak (s. 55) göz atmak (s. 71) göz göze gelmek (s. 85) göz hapsine almak (s. 75) göz ucuyla bakmak (s. 20) gözü dolmak (s. 69) gözü takılmak (s. 51)</p>	<p>kafa kafaya vermek (s. 46) kafa yormak (s. 19) kafasına koymak (s. 100) kafasına takılmak (s. 69) karman çorman etmek (s. 27) kulp bulmak (s. 72) kül yutmamak (s. 24) oh çekmek (s. 51) renk vermemek (s. 50) renkten renge girmek (s. 97) sıkı durmak (s. 81) sular seller gibi (s. 20) toz olmak (s. 15) yerinde durmamak (s. 61) yüz vermek (s. 14)</p>
<p>Duvarlar Resim Olsa (47 deyim)</p>	<p>ağzı açık kalmak (s. 86) ağzını bıçak açmamak (s. 78) akıl etmek (s. 31) aklı takılmak (s. 64) aklına esmek (s. 59) aklına gelmek (s. 23) aklından geçmek (s. 11) baş etmek (s. 60) başına bir hal gelmek (s. 34) başına gelmek (s. 42) başını döndürmek (s. 29) burnunda tütme (s. 6) can atmak (s. 17) canı çıkmak (s. 41) canı istemek (s. 59) diken üstünde olmak (s. 62) dilinden düşürmemek (s. 62) dört dönmek (s. 49) el ayak çekilmek (s. 59) eli kulağında olmak (s. 63) göz atmak (s. 64) göz gezdirmek (s. 18) gözden çıkarmak (s. 8) gözleri dolmak (s. 40)</p>	<p>gözü kalmak (s. 73) gözünden kaçmak (s. 72) gözüne çarpmak (s. 85) gözüne kestirmek (s. 48) gözünü almak (s. 26) gözünü ayırmamak (s. 14) hop oturup hop kalkmak (s. 76) iç karartmak (s. 23) içi bayılmak (s. 11) içi hop etmek (s. 64) içinden geçirmek (s. 19) içine doğmak (s. 53) kafa kafaya vermek (s. 71) kafası takılmak (s. 62) kan ter içinde kalmak (s. 49) kanı kaynamak (s. 66) kolları sıvamak (s. 40) kulak vermek (s. 42) midesi kazınmak (s. 11) su gibi akmak (s. 93) yolu düşmek (s. 27) yolunu bulmak (s. 60) yüreği hopturmak (s. 17)</p>
<p>Pembe Kuşa Ne Oldu? (49 deyim)</p>	<p>ağzı bir karışık açık kalmak (s. 64) ağzı kulaklarında olmak (s. 77) akıl sır ermemek (s. 55) aklı kalmak (s. 4) aklına gelmek (s. 20) arası olmamak (s. 10) başından geçmek (s. 48) can sıkılmak (s. 72) canı sıkılmak (s. 62) deliye dönmek (s. 4) doluya koydum almadı boşa koydum dolmadı (s. 6) dört dönmek (s. 73) el ayak çekilmek (s. 33) eli ayağına dolaşmak (s. 40)</p>	<p>içinden gelmek (s. 16) içine doğmak (s. 28) istifini bozmamak (s. 20) kan ter içinde kalmak (s. 5) kendine gelememek (s. 55) kendini alamamak (s. 25) keyfi gelmek (s. 42) keyfi kaçmak (s. 33) kulaklarına inanmamak (s. 6) neşesi kaçmak (s. 20) neye uğradığını şaşırarak (s. 46) oralı olmamak (s. 45) saçı uzun akli kısa (s. 76) sesi soluğu çıkmamak (s. 66) suratı asılmak (s. 38)</p>

	<p>göz ucuyla bakmak (s. 84) gözleri parlamak(s. 36) gözlerinden yaşlar boşanmak (s. 83) gözlerine inanmamak (s. 75) gözlerini dikmek (s. 5) gözüne kestirmek (s. 16) gözüne uyku girmemek (s. 36) gözünün yaşına bakmamak (s. 66) havalara uçmak (s. 52) içi içine sığmamak (s. 29)</p>	<p>suratını ekşitmek (s. 10) şöyle bir bakmak (s. 27) ters ters bakmak (s. 10) uyku tutmamak (s. 82) yarından tezi yok (s. 77) yola düşmek (s. 81) yola koyulmak (s. 70) yolunda gitmemek (s. 47) yolunu gözlemek (s. 7) yolunu tutmak (s. 8)</p>
<p>Penguenler Flüt Çalmaz (49 deyim)</p>	<p>ağzı bir karış açık kalmak (s. 13) akıl etmek (s. 32) aklına gelmek (s. 29) aklından geçmek (s. 21) aklımı başından almak (s. 73) aklımı takmak (s. 58) altında kalmamak (s. 47) boyun eğmek (s. 14) canı istemek (s. 16) çıt çıkarmamak (s. 12) çocuk oyuncuğu olmak (s. 47) dallanıp budaklanmak (s. 84) deliye dönmek (s. 63) dilinden düşürmemek (s.67) diyecek yok (s. 33) dört dönmek (s. 51) el üstünde tutmak (s. 77) eli kolu bağlanmak (s. 44) gam yememek (s. 59) göz almak (s. 70) göz atmak (s. 31) göz gezdirmek (s.77) göz gözü görmemek (s. 41) göz hapsine almak (s. 24) gözden düşmek (s. 31)</p>	<p>gözleri parlamak (s. 17) gözlerini fal taşı gibi açmak (s. 38) gözü dolmak (s. 35) gözüne kestirmek (s. 22) iç çekmek (s. 58) için için gülmek (s. 18) içinden geçirmek (s. 61) içine korku düşmek (s. 20) içini karartmak (s. 76) kafası karışmak (s. 85) kasım kasım kasılmak (s. 24) keyfi kaçmak (s. 57) keyfine bakmak (s. 79) kulak asmak (s. 59) kulak kabartmak (s. 79) küçük dilini yutmak (s. 10) ne idiği belirsiz (s. 40) neşesi kaçmak (s. 14) oh çekmek (s. 66) sesi soluğu kesilmek (s. 85) yerinde durmamak (s. 57) yola koyulmak (s. 45) yüreğine su serpmek (s. 41) yüzünü ekşitmek (s. 49)</p>
<p>Dörtgöz (49 deyim)</p>	<p>akıl etmek (s. 29) akıl sır ermemek (s. 30) aklına esmek (s. 67) aklına gelmek (s. 40) aklından geçmek (s. 28) arapsaçına dönmek (s. 105) ateş basmak (s. 48) başına gelmek (s. 35) bıyık altından gülmek (s. 95) burun buruna gelmek(s. 95) canı istemek (s. 48) canı sıkılmak (s. 48) deliye dönmek (s. 18) dört köşe olmak (s. 80) dut yemiş bülbüle dönmek (s. 100) el ayak çekilmek (s. 36) ele vermek (s. 18) eline geçmek (s. 40) göz atmak (s. 91) göz göze gelmek (s. 21)</p>	<p>iç geçirmek (s. 89) içi içine sığmamak (s. 51) içinden gelmek (s. 58) içine doğmak (s. 30) içine kurt düşmek (s. 50) içtiği su ayrı gitmemek (s. 24) kafayı takmak (s. 92) kanı kaynamak (s. 26) kendine gelmek (s. 106) koltukları kabarmak (s. 12) laf çıkmamak (s. 32) laf yetiştirmek (s. 75) makaraya almak (s. 9) meraktan çatlamak (s. 40) nefes nefese kalmak (s. 53) pireyi deve yapmak (s. 12) sesi soluğu kesilmek (s. 14) surat asmak (s. 99) tabanları yağlamak (s. 84) üstesinden gelmek (s. 16)</p>

	<p>göz kulak olmak (s. 57) gözü dönmek (s. 104) gözü takılmak (s. 48) gözünü dikmek (s. 20) iç açmak (s. 65)</p>	<p>yaygarayı basmak (s. 17) yolunu gözlemek (s. 63) yüz vermek (s. 83) yüz yüze gelmek (s. 64)</p>
<p>Toto ve Şemsiyesi (50 deyim)</p>	<p>ağzı bir karış açık (s. 57) ağızdan dökülmek (s. 50) ağızını bıçak açmamak (s. 35) aklına gelmek (s. 44) aklından geçirmek (s. 50) aklın ucundan bile geçirmemek (s. 65) alıp başını gitmek (s. 43) ateş püskürmek (s. 62) avaz avaz bağırarak (s. 61) az kalsın (s. 37) boyun eğmek (s. 26) canı istemek (s. 35) canı sıkılmak (s. 60) damdan düşer gibi (s. 22) deliye dönmek (s. 12) dili varmamak (s. 49) dizlerinin bağı çözülmek (s. 71) dört dönmek (s. 44) el ayak çekilmek (s. 23) eline geçmek (s. 65) gönlünü almak (s. 63) göz göze gelmek (s.56) gözleri kamaşmak (s. 58) gözlerini ayırmamak (s. 70) gözlerini fal taşı gibi açmak (s. 56)</p>	<p>gözü dolmak (s. 45) gözünden uyku akmak (s. 72) gözüne takılmak (s. 70) gözüne uyku girmemek (s. 51) gözünü almak (s. 58) gözünü dikmek (s. 12) gününü görmek (s. 38) hayal kırıklığına uğramak (s. 24) her kafadan bir ses çıkmak (s. 10) iç çekmek (s. 46) içine kapanmak (s. 11) kafa yormak (s. 19) kafayı takmak (s. 78) keyfi kaçmak (s. 29) küçük dilini yutmak (s. 22) mırın kırın etmek (s. 71) oralı olmamak (s. 11) renk vermemek (s. 16) renkten renge girmek (s. 45) sarpa sarmak (s. 63) surat asmak (s. 29) yataklara düşmek (s. 17) yüreği ağzında olmak (s. 30) yüz vermek (s. 85) yüzünü ekşitmek (s. 38)</p>
<p>Yıldızlar Nereye (52 deyim)</p>	<p>acısını çıkarmak (s. 5) adım atmamak (s.36) ağız kulaklarına varmak (s. 66) ağızda gevelemek (s. 33) ağızdan baklayı çıkarmak (s. 50) ağızdan kaçırmak (s. 63) ağızdan laf almak (s. 60) aklı almamak (s. 80) aklı başına gelmek (s. 20) aklına esmek (s. 33) aklına gelmek (s. 8) aklına uymak (s. 71) aklında kalmak (s. 17) aklından geçmek (s. 9) altüst etmek (s. 7) ana baba gününe dönmek (s. 26) aşağı kalır yanı yok (s. 62) ayak uydurmak (s. 10) az kalsın (s. 43) başına iş açmak (s. 33) belaya çatmak (s. 52) bıyık altından gülümsemek (s. 50) can simidi olmak (s. 22) canı istemek (s. 5) çenesini tutmak (s. 20)</p>	<p>eser yok (s. 11) fos çıkmak (s. 10) gönlünden kopmak (s. 42) göz gözü görmemek (s. 25) göz ucuyla bakmak (s. 54) gözüne çarpmak (s. 48) gözüne ilişmek (s. 21) gözüne kestirmek (s. 73) gözüne uyku girmemek (s. 31) gözünü dikmek (s. 69) içi sızlamak (s. 45) içinden geçmek (s. 36) içinden gelmek (s. 9) iş işten geçmek (s. 14) kanı ısınmak (s. 68) kendini vermek(s. 48) keyif çatmak (s. 70) ne pahasına olursa olsun (s. 76) ödünü koparmak (s.42) soluğu bir yerde almak (s. 26) şansı yaver gitmek (s. 43) uyku tutmamak (s. 43) yola düşmek (s. 76) yola koyulmak (s. 20) yolunu bulmak (s. 24)</p>

	el vermek (s. 31)	yüz yüze gelmek (s. 24)
Dünyanın En Şişmanı (55 deyim)	<p>ağzından dökülmek (s.79) akıl etmek (s. 17) aklı kalmak (s. 92) aklına esmek (s. 63) aklına gelmek (s. 54) aklından geçirmek (s. 55) başına gelmek (s. 109) başından savmak (s. 36) beyin yıkamak (s. 31) beynini kemirmek (s. 79) bir şeye gebe olmak (s. 61) burun buruna gelmek (s. 5) canı çekmek (s. 80) canı istemek (s. 55) çamura yatmak (s. 13) çenesini tutmak (s. 10) dişine göre (s. 48) dur durak bilmemek (s. 10) ele vermek (s. 27) göz göze gelmek (s. 120) göz koymak (s. 48) göze çarpmak (s. 103) gözünü takılmak (s. 34) gözünden kaçmak (s. 63) gözüne kestirmek (s. 103) gözünü devirmek (s. 14) gülmekten kırılmak (s. 18) iç geçirmek (s. 79)</p>	<p>içinden gelmek (s. 30) içini dökmek (s. 73) içini karartmak (s. 66) in cin top oynamak (s. 107) kara kara düşünmek (s. 118) kendini tutamamak (s. 97) kendini vermek (s. 121) kolları sıvamak (s. 122) kulağına küpe olmak (s. 30) kulp bulmak (s. 100) laf yetiştirmek (s. 9) midesi kazanmak (s. 13) tarakta bezi olmamak (s. 100) oralı olmamak (s. 95) ödünü koparmak (s. 118) rüyasında görememek (s. 122) soluğu bir yerde almak (s. 10) ter dökmek (s. 87) yakasından düşmek (s. 100) yaygarayı basmak (s. 39) yerinde yeller esmek (s. 16) yola düşmek (s. 70) yolunu kesmek (s. 13) yüreği hop etmek (s. 102) yüreği hoplamak (s. 102) yüzü gülmek (s. 93) yüzünü asmak (s. 21)</p>
Dalgalar Dedikoduyu Sever (59 deyim)	<p>akıl sır ermemek (s. 92) aklı bir karış havada olmak (s. 23) aklına esmek (s. 55) aklına takmak (s. 85) aklından çıkmak (s. 85) aklını başına almak (s. 34) alıp başını gitmek (s. 30) aşağı kalmamak (s. 77) baş etmek (s. 72) başına dert olmak (s. 21) başına sarmak (s. 14) başında kavak yelleri esmek (s. 23) başının çaresine bakmak (s. 69) bir kulağından girip ötekenden çıkmak (s. 45) boşa kürek çekmek (s. 44) burnunda tütme (s. 76) burun buruna gelmek (s. 34) canı istemek (s. 28) canı sıkılmak (s. 25) canına can katmak (s. 49) dört dönmek (s. 24) dört gözle beklemek (s. 15) ele avuca sığmamak (s. 71) elinden bir şey gelmemek (s. 13) elinden geleni ardına koymamak (s. 77) elinden geleni yapmak (s. 94)</p>	<p>gözleri parlamak (s. 76) gözünü arkada kalmak (s. 22) gözünden kaçmak (s. 46) gözüne ilişmek (s. 63) gözüne kestirmek (s. 22) gülmekten kırılmak (s. 28) içi cız etmek (s. 57) içi içini yemek (s. 57) işi düşmek (s. 47) işine taş koymak (s. 25) işten bile değil (s. 92) kafasına koymak (s. 24) kafasına takılmak (s. 23) kazaya kurban gitmek (s. 94) kendini alamamak (s. 34) korktuğu başına gelmek (s. 25) kulak arkası etmek (s. 86) kulak kabartmak (s. 56) pabuç bırakmamak (s. 65) suya düşmek (s. 85) tadını çıkarmak (s. 34) tüyleri diken diken olmak (s. 92) vay canına (s. 29) yem olmak (s. 74) yerin dibine girmek (s. 57) yerinde durmamak (s. 29)</p>

	<p>göz atmak (s. 81) göz göze gelmek (s. 71) göz süzmek (s. 27) göz ucuyla bakmak (s. 41)</p>	<p>yüreği sızlamak (s. 67) yüreği titremek (s. 29) yüz vermek (s. 55)</p>
<p>Sakız Kızın Günleri (64 deyim)</p>	<p>adını ağzına almamak (s. 10) ağzından baklayı çıkarmak (s. 107) ağzından kaçırmak (s. 114) ağzını bıçak açmamak (s. 123) aklına gelmek (s. 28) aklından geçmek (s. 21) aklımı (bir şeye) vermek (s. 37) aklımın ucundan bile geçirmemek (s. 25) alıp başını gitmek (s. 23) allak bullak olmak (s. 22) alınının akıyla (s. 98) avaz avaz bağırarak (s. 92) avucunun içine düşmek (s. 81) bal gibi (s. 53) toz olmak (s. 56) burnunun ucunu görmemek (s. 47) canı istemek (s. 15) canı sıkılmak (s. 13) canına tak etmek (s.44) çıt çıkarmamak (s. 104) çocuk oyuncağı olmak (s. 75) damarı kabarmak (s. 72) dili damağına yapışmak (s. 38) diline dolamak (s. 9) dilini eşek arısı soksun (s. 78) el atmak (s. 78) eli ayağına dolanmak (s. 123) göz atmak (s. 59) göz göze gelmek (s. 43) göz kulak olmak (s. 81) göz ucuyla bakmak (s. 112) gözden geçirmek (s. 97) gözleri parlamak (s. 96)</p>	<p>gözlerine inanmamak (s. 66) gözünü takılmak (s. 33) gözüne çarpmak (s. 108) gözünü dikmek (s. 62) gözünü dört açmak (s. 114) gözünü kırpmadan (s. 99) gözünü uyku tutmamak (s. 26) hapı yutmak (s. 114) her kafadan bir ses çıkmak (s. 21) iç çekmek (s. 94) içinden geçirmek (s. 72) iki büklüm olmak (s. 37) in cin top oynamak (s. 119) işkembeden atmak (s. 63) kafası karışmak (s. 23) kara kara düşünmek (s. 101) kızılca kıyamet kopmak (s. 92) kulak asmak (s. 123) küçük dilini yutmak (s. 64) laf yetiştirmek (s. 18) lafı ağzına tıkmak (s. 72) pişmiş kelle gibi sırtmak (s. 61) sarpa sarmak (s. 98) su gibi gitmek (s. 88) şeytan tüyü olmak (s. 85) tongaya basmak (s. 110) yerinde durmamak (s. 30) yola koyulmak (s. 74) yolu düşmek (s. 107) yolunu gözlemek (s. 56) yolunu tutmak (s. 37) yüz yüze gelmek (s. 103)</p>
<p>Çilekli Dondurma (73 deyim)</p>	<p>ağzı kulaklarına varmak (s. 117) ağzı kulaklarında olmak (s. 12) ağzına sakız olmak (s. 17) ağzına yüzüne bulaştırmak (s. 84) ağzından bal akmak (s. 10) ağzından dökülmek (s. 77) akıl sır ermemek (s. 120) aklına esmek (s. 93) aklına gelmek (s. 30) aklından geçirmek (s. 27) aklımı başından almak (s. 68) aklımı takmak (s. 66) ayakları üstünde durmak (s. 22) bal gibi (s. 52) bin pişman olmak (s. 55) boyun eğmek (s. 43) burun kıvrırmak (s. 12) can atmak (s. 15)</p>	<p>gözünü takılmak (s. 66) gözüne ilişmek (s. 65) gözüne kestirmek (s. 10) gözünü dikmek (s. 42) hevesi kursağında kalmak (s. 117) iç geçirmek (s.109) içi sızlamak (s. 43) içinden geçirmek (s. 46) içini dökmek (s. 11) iş işten geçmek (s. 46) işi başından aşkın olmak (s. 70) kafa kafaya vermek (s. 51) kafası karışmak (s. 55) kafası kazan gibi olmak (s. 61) kan ter içinde kalmak (s. 118) kendinden geçmek (s. 92) kendini alamamak (s. 96) kendini tutmamak (s. 31)</p>

	<p>canı çekmek (s. 111) canı istemek (s. 62) canı sıkılmak (s. 13) canına okumak (s. 32) canını yakmak (s. 81) dert yanmak (s. 103) dili tutulmak (s.81) dişine göre (s. 51) dört dönmek (s. 91) eli ayağına dolanmak (s. 83) eli gitmemek (s. 27) göz açıp kapayıncaya kadar (s. 37) göz gezdirmek(s. 48) göz göze gelmek (s. 82) göz hapsine almak (s. 88) gözleri parlamak (s.94) gözlerine inanmamak (s. 52) gözü dolmak (s. 19) gözü dönmek (s. 62)</p>	<p>keyfi kaçmak (s. 68) kılı kırk yarmak (s. 9) kolları sıvamak (s. 98) kulak asmak (s. 17) pabucunu dama atmak (s. 114) pabuç bırakmamak (s. 38) renkten renge girmek (s. 103) sırta kadem basmak (s. 23) tadı damağında kalmak (s. 101) tepesinin taşı atmak (s. 112) toz olmak (s. 76) yemeden içmeden kesilmek (s. 30) yolu düşmek (s. 11) yolunu gözlemek (s.89) yüreği cız etmek (s. 47) yüz vermek (s. 79) yüzü gülmek (s. 63) yüzünü asmak (s. 87)</p>
<p>Ada ve Adam (78 deyim)</p>	<p>ağzı bir karış açık kalmak (s. 39) ağzından dökülmek (s. 28) ağzından kaçmak (s. 61) ağzını bıçak açmamak (s. 31) akıl etmek (s. 80) aklı kalmak (s. 37) aklına esmek (s. 36) aklına gelmek (s. 55) aklından geçmek (s. 22) alıp başını gitmek (s. 28) altüst etmek (s. 131) avazı çıktığı kadar bağırmak (s. 132) bal gibi (s. 32) başına iş almak (s. 36) başından savmak (s. 27) başının çaresine bakmak (s. 29) beti benzi atmak (s. 52) beynini kemirmek (s. 45) can atmak (s. 55) canı çekmek (s. 34) canı sıkılmak (s. 43) canına okumak (s. 90) çıt çıkarmamak (s. 37) çocuk oyuncağı olmak (s. 42) deliye dönmek (s. 27) dibine darı ekmek (s. 23) dil dökmek (s. 27) dili çözülmek (s. 107) dilene dolamak (s. 36) diyecek yok (s. 99) dört dönmek (s. 22) dört köşe olmak (s. 14) dünden razı olmak (s. 11) el ayak çekilmek (s. 39) ele vermek (s. 37) eli kulağında olmak (s. 9)</p>	<p>gözü takılmak (s. 66) gözüne ilişmek (s. 65) gözüne kestirmek (s. 10) gözünü dikmek (s. 42) hevesi kursağında kalmak (s. 117) iç geçirmek (s.109) içi sızlamak (s. 43) içinden geçirmek (s. 46) içini dökmek (s. 11) iş işten geçmek (s. 46) işi başından aşkın olmak (s. 70) kafa kafaya vermek (s. 51) kafası karışmak (s. 55) kafası kazan gibi olmak (s. 61) kan ter içinde kalmak (s. 118) kendinden geçmek (s. 92) kendini alamamak (s. 96) kendini tutamamak (s. 31) keyfi kaçmak (s. 68) kılı kırk yarmak (s. 9) kolları sıvamak (s. 98) kulak asmak (s. 17) pabucunu dama atmak (s. 114) pabuç bırakmamak (s. 38) renkten renge girmek (s. 103) sırta kadem basmak (s. 23) tadı damağında kalmak (s. 101) tepesinin taşı atmak (s. 112) toz olmak (s. 76) yemeden içmeden kesilmek (s. 30) yolu düşmek (s. 11) yolunu gözlemek (s.89) yüreği cız etmek (s. 47) yüz vermek (s. 79) yüzü gülmek (s. 63) yüzünü asmak (s. 87)yüreği</p>

	<p>elini çabuk tutmak (s. 72) gecesi gündüzüne karışmak (s. 20) göz atmak (s. 115)</p>	<p>hoplamak (s. 78) yüz yüze gelmek (s. 121)</p>
<p>Gökte Biri Var (95 deyim)</p>	<p>ağına düşürmek (s. 31) ağzı kulaklarında olmak (s. 32) ağızdan dökülmek (s. 86) ağızdan kaçırmak (s. 84) akıl yürütmek (s. 30) aklı almamak (s. 32) aklı başına gelmek (s. 44) aklı karışmak(s. 47) aklına düşmek (s. 71) aklına esmek (s. 67) aklına gelmek (s. 24) aklına yatmak (s. 26) aklından geçirmek (s. 64) aklını kaçırmak (s. 76) alıp başını gitmek (s. 68) askıya almak (s. 84) ayakları yerden kesilmek (s. 41) bana mısın dememek (s. 45) başına gelmek (s. 75) başında aşağı kaynar sular boşalmak/dökülmek (s. 35) başında kavak yelleri esmek (s. 78) başından geçmek (s. 17) beyin yıkamak (s. 21) bir içim su (s. 12) bire bin katmak (s. 39) buz kesmek (s. 51) can atmak (s. 64) can vermek (s. 10) canı sıkılmak (s. 71) canına minnet (s. 57) canına tak etmek (s. 73) çene çalmak (s. 80) çıt çıkarmamak (s. 36) derdine düşmek (s. 54) derdini dökmek (s. 66) dilini eşek arısı soksun (s. 38) el ayal çekilmek (s. 64) el emeği göz nuru (s. 64) el koymak (s. 26) ele vermek (s. 47) eline düşmek (s. 70) eline su dökemez (s. 44) ense yapmak (s. 20) ensesinde boza pişirmek (s. 51) fazla kaçırmak (s. 58) gıkı çıkmamak (s. 64) göbeği çatlamak (s. 26)</p>	<p>göz göze gelmek (s. 68) göz hapsine almak (s. 54) göze almak (s.47) gözlerine inanmamak (s. 71) gözünden kaçmak (s. 48) gözüne ilişmek (s. 14) gözüne kestirmek (s. 87) gözüne takılmak (s. 17) gözünü devirmek (s. 22) gülmekten kırılmak (s. 46) (birine) gün doğmak (s. 10) ha bire (s. 61) hık demiş burnundan düşmüş (s. 49) içinden geçirmek (s. 35) içinden gelmek (s. 59) iki büklüm olmak (s. 68) in cin top oynamak (s. 69) işine gelmek (s. 22) kafa kafaya vermek (s. 11) kafasına uymak (s. 91) kara kara düşünmek (s. 86) kendini adamak (s. 29) kendini tutmak (s. 51) keyif çatmak (s. 62) kılı kıpırdamamak (s. 76) lafa tutmak (s. 47) lafı ağzına tıkmak (s. 24) nefesi kesilmek (s. 50) omuz silkmek (s. 12) oralı olmamak (s. 73) ödünü koparmak (s. 81) sesi soluğu çıkmamak (s. 38) sular seller gibi (s. 67) suyu çıkmak (s. 17) şeytan tüyü olmak (s. 71) tadı damağında kalmak (s. 25) tadına doyum olmamak (s. 10) tadına varmak (s. 62) topu dikmek (s. 76) toz olmak (s. 45) tüyleri diken diken olmak (s. 70) üstüne yok (s. 82) yelkenleri suya indirmek (s. 38) yüksek perdeden konuşmak (s. 38) yüreği kabarmak (s. 32) yüz vermek (s. 33) yüzünden akmak (s. 40) yüzünü ekşitmek (s. 22)</p>

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sonucunda Sevim Ak'ın tüm öykülerinde (19 kitap) toplam 434 deyim olduğu belirlenmiştir. Deyim sayısının en çok olduğu öykü kitabı *Gökte Biri Var*; en az sayıda deyim kullanılan kitap ise *Bir Tanışma Öyküsü*'dür. 19 kitap arasında 6-8 yaş grubuna seslenen *Küçük Sırlar* ve *Bir Tanışma Öyküsü* resimli ve hacim olarak küçük kitaplar olduğu için barındırdıkları deyim sayısı da o oranda azdır. Ancak genel anlamda, Sevim Ak'ın öykülerinde deyimlerden sıklıkla yararlandığı ve bunların işlevsel olarak kullanıldığı görülmüştür.

Aksan (2011) deyimlerin her dilde belli bir durum, kavram veya duyguyu aktarmak için kullanıldığını; bir toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek-görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, düşünme biçimini, nükte ve buluşlarını ortaya koyduğunu; dilbilim, halkbilim ve edebiyat açısından önemli sözler olduğunun üstünde durmuştur. Buradan hareketle deyimlerle ilgili dilin yapısını ve anlam-anlatım özelliklerini yansıttığı; dilin kendine özgü yönlerini oluşturduğu, olay, durum ve yaşananları anlayış ve anlatış biçimini ortaya koyduğu söylenebilir.

Deyimler, Ak'ın öykülerindeki dil bütünlüğü içinde geniş bir yer kaplamaktadır. Yazar, kullandığı deyimler aracılığıyla öykü kişilerinin dünya görüşünü, yaşananlara verdikleri tepkileri, yaşam biçimlerini, geleneklerini vb. yansıtır. Ayrıca, deyimlerin somutlaştırma özelliğinden faydalanarak öykü kişilerinin içinde bulunduğu durumların, düşüncelerinin ve verilmek istenen iletilerin daha kolay algılanmasına yardımcı olur. Bunun nedeni, deyimlerin durum betimlemesi yaparken içinde buldukları bağlama yönelik imge ve duygu durumu oluşturma işlevini de taşımalarıdır. Örneğin, “dut yemiş bülbüle dönmek” (Dörtgöz, s.100) deyimini suskunluk; “küçük dilini yutmak” (Anahtar Öyküler, s.30) ve “üstüme iyilik sağlık” (Uçurtmam Bulut Şimdi, s.54) deyimleri şaşkınlık; “diken üstünde olmak” (Duvarlar Resim Olsa, s.62) deyimini endişe duyma; “ağzı kulaklarında olmak” (Çilekli Dondurma, s.12) deyimini mutluluk duygu durumlarını betimler. Bunların dışında “başında kavak yelleri esmek” (Gökte Biri Var, s.78) deyimini gençlik, “iki büklüm olmak” (Karşı Pencere, s.57) deyimini ise yaşlılık imgelerinin oluşumunu destekler.

Ak öykülerinde, “her durumuyla birine çok benzemek” anlamında “hık demiş burnundan düşmüş”; “karmakarışık bir duruma getirmek” anlamında “altüst etmek”; “ısrarından vazgeçmek” anlamında “yelkenleri suya indirmek”; “olan şeyi abartmak” anlamında “bire bin katmak”; “üzülmek, acımak” anlamında “yüreği cız etmek”; “dayanamaz duruma gelmek” anlamında “canına tak etmek”; “gerçekleşmek üzere” anlamında “eli kulağında”; “güzel bir şeyden istediği gibi yararlanmak” anlamında “tadını çıkarmak”; “birinin duyduğu kaygıyı azaltmak ya da gidermek” anlamında “yüreğine/içine su serpmek”; “inandırmak için çok konuşmak” anlamında “dil dökmek”; “istediğini elde edememek” anlamında “hevesi kursağında kalmak”; “ayrıntısıyla incelemek” anlamında “kılı kırk yarmak”; “bir işe girişmek” anlamında “kolları sıvamak”; “korkudan ayakta duramamak” anlamında “dizlerinin bağı çözülmek”; “zihni yorulmak” anlamında “kafası kazan gibi olmak”; “eskisini bir yana itmek” anlamında “pabucu dama atılmak”; “aldanmamak, uyanık olmak” anlamında “gözünü dört açmak”; gibi çok sayıda deyim kullanmış ve bu deyimler aracılığıyla daha çarpıcı durum betimlemeleri yaratmıştır.

Sevim Ak “dört gözle beklemek”, “göz kulak olmak”, “tüyler diken diken olmak”, “ağzından baklayı çıkarmak”, “boyunun ölçüsünü almak”, “dinine darı ekmek”, “tadı damağında kalmak”, “kulak arkası etmek”, “ağzını bıçak açmamak”, “şeytan tüyü” gibi deyimleri kullanarak öykülerinin okuma-dinleme beğenisini artırmış; mecaz anlam ve betimlemelerle anlatıma imgesel özellik ve özgünlük katmıştır.

Yazınsal nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarının çocuğa anadilinin söz varlığını tanıtan başlıca araç olduğu bir gerçektir. Bu yapıtlar sayesinde çocuk kendini doğal bir anadili ortamı içinde bulur. Anadili öğreniminde ‘öykünme’ çok etkili bir öğrenme yolu olduğu dikkate alındığında çocuk edebiyatı yapıtları çocuk okura öykünebileceği bir dil çevresi sunar. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünlerinin dili, okura anadilinin söz varlığı ve anlatım olanaklarını gösterebilecek özellikte olmalıdır. Bu araştırmanın sonuçlarından yola çıkarak Ak’ın öykülerinde deyimlerden sıkça ve işlevsel olarak yararlandığı; böylelikle anlatımını akıcı, canlı, etkili ve özgün kıldığı; çocuk okurlara bu deyimler aracılığıyla sözcüklerin birden fazla anlamda kullanılabilmesini ve bir durum ya da eylemin farklı şekillerde de ifade edilebildiğini sezdirmediği; deyimler yardımıyla Türk kültürünü de okura yansıtmaya çalıştığı; deyimleri yerinde kullanarak öykü dilini günlük dile yakınlaştırdığı ve dilin hareketliliğini artırdığı söylenebilir.

Kaynakça

İncelenen Kaynaklar

- Ak, S. (2016). *Pembe kuşa ne oldu?* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2017). *Bir tanışma öyküsü.* İstanbul: Doğan Egmont.
- Ak, S. (2017). *Yıldızlar nereye?* İstanbul: Doğan Egmont.
- Ak, S. (2017). *Dünyanın en şişmanı.* İstanbul: Doğan Egmont.
- Ak, S. (2018). *Duvarlar resim olsa.* İstanbul: Doğan Egmont.
- Ak, S. (2018). *Ada ve adam.* İstanbul: Günışığı Kitaplığı.
- Ak, S. (2018). *Toto ve şemsiyesi.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2018). *Toto'nun sınıfı.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Mahalle sineması.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Çilekli dondurma.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Uçurtmam bulut şimdi.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Penguenler flüt çalmaz.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Gökte biri var.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Sakız kızın günler.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Dalgalar dedikoduyu sever.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Karşı pencere.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Dörtgöz.* İstanbul: Can Çocuk.
- Ak, S. (2019). *Küçük sırlar.* İstanbul: Can Sanat Yayınları.
- Ak, S. (2019). *Anahtar öyküler.* İstanbul: Fom Kitap.

Yararlanılan Kaynaklar

- Aksan, D. (1975). *Anadili. Türk Dili*. 285, 423-434.
- Aksan, D. (2006). *Anadilimizin söz denizinde*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksan, D. (2011). *Türkçenin gücü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1975). *Gelişen ve özleşen dilimiz*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Deyimler sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Anaz, Z. (2018). *Mavisel Yener'in çocuk edebiyatı yapıtlarının dil özellikleri, sözvarlığı, anlatım teknikleri ve dış yapı özellikleri bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Hatay.
- Aslan, C. (2013). Çocuk edebiyatı yapıtlarının temel işlevi. *Eğitimci Öğretmen Dergisi*. 17, 6-9.
- Aslan, C. (2017). Oğuz Tansel'in derlediği masalların Türkçenin sözvarlığı bağlamında incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 27, 56-80.
- Baş, B. (2006). *1985-2005 yılları arasında çocuk edebiyatı sahasında yazılmış tahkiyeli metinlerin sözvarlığı üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bilgin, M. & Bilgin, A. C. (2014). *Tanıklarıyla deyimler sözlüğü*. İzmir: Yayın B.
- Çavdar, Y. (2018). *Kemal Tahir'in romanlarında söz varlığı*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Fidan, Z. (2019). *Cahit Uçuk'un "Türk ikizleri" ve "gümüş kanat" çocuk romanlarının söz varlığı açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Gencan, T. N. (2007). *Dilbilgisi*. Ankara: Tek Ağaç Eylül Yayıncılık.
- Güney, E. C. (1971). *Folklor ve Halk Edebiyatı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Hasırcı, S. (2008). *Türkçenin sözvarlığı açısından gazetelerin incelenmesi (cumhuriyet, hürriyet, sabah)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaçmaz, G. (2018). *Cahit Zarifoğlu'nun masallarının değer eğitimi ve söz varlığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Malatya.
- Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Lüle Mert, E. (2009). *Türkçenin sözvarlığı açısından Eflatun Cem Güney'in derleyip yazdığı masallar*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Mangır, M. (2009). *Osman Cemal Kaygılı'nın eserlerindeki sözvarlığı*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Özbaş1, S. (2016). *Zeynep Cemali'nin çocuk edebiyatı yapıtlarının sözvarlığı öğeleri bakımından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Özcan, S. (2018). *Sabahattin Ali'nin "Kuyucaklı Yusuf" romanında söz varlığı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

- Özdemir Mete, Ö. (2016). *Sevim Ak'ın çocuk romanlarının sözcük varlığı açısından çözümlenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, H. (2013). *1980'den 2010 yılına okunurluğu yüksek Türk romanlarının sözcük varlığı açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sancı Uzun, D. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 'saatleri ayarlama enstitüsü' adlı eserinin sözcük varlığı ve eserin sözcükbilim açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Sever, S. & Karagül, S. (2014). Oğuz Tansel'in derleyip yazdığı masal kitaplarında yer alan sözcük varlığı öğelerinin incelenmesi. *Folklor / Edebiyat*, 20 (77), 173-188.
- Subaşı, L. (1988). *Dilbilimi açısından deyim kavramı ve Türkiye Türkçesindeki örneklerin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Türkiye Bilimler Akademisi. (2011). *Türkçe bilim terimleri sözlüğü*. Ankara: Yeni Reform Matbaacılık.
- Uslupehlivan, E. (2018). *Hasan Latif Sarıyüce'nin çocuk romanlarında değer eğitimi ve söz varlığı*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi, Uşak.
- Yazıcı Okuyan, H. (2006). *Türkçenin sözcük varlığı açısından Fakir Baykurt'un romanları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yıldırım Bilgen, D. (2017). *1970-2015 yılları arasında yayımlanan çocuk şiir kitaplarındaki söz varlığı*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.